

Sygn. akt III AUa 1270/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 stycznia 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia	SSA Bogdan Świerk
Sędziowie:	SA Elżbieta Gawda SA Marcjanna Górską (spr.)
Protokolant: stażysta Katarzyna Sugier	

po rozpoznaniu w dniu 8 stycznia 2014 r. w Lublinie

sprawy W. S., K. M., E. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w S.

o zapłatę zaległych składek

na skutek apelacji pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S.

od wyroku Sądu Okręgowego w Siedlcach

z dnia 26 września 2013 r. sygn. akt IV U 439/13

I. prostuje oczywistą omyłkę zawartą w komparycji zaskarżonego wyroku w ten sposób, że zamiast wskazanej tam daty decyzji

„14 grudnia 2012 r.” wpisuje datę „14 grudnia 2011 r.”;

II. zmienia zaskarżony wyrok i oddala odwołania;

III. zasądza solidarnie od W. S., K. M. i E. S. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S. kwotę 6300 (sześć tysięcy trzysta) złotych kosztów procesu za obie instancje.

Sygn. akt III AUa 1270/13

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 14 grudnia 2011 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. stwierdził, że E. S. jako były prezes zarządu (...) Zakładów (...) w S., W. S. jako były wiceprezes zarządu (...) Zakładów (...) w S. i K. M. jako członek zarządu (...) Zakładów (...) w S. zgodnie z przepisem art. 116a w zw. z art. 116 § 1 i 2 ustawy Ordynacja podatkowa odpowiadają solidarnie całym swoim majątkiem za zadłużenie spółdzielni z tytułu nieopłaconych składek

na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne oraz Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za okres od miesiąca grudnia 2005 roku do lutego 2006 roku. Według stanu na dzień wydania decyzji zadłużenie wynosiło ogółem 55.675,08 zł, w tym: na ubezpieczenia społeczne za okres od grudnia 2005 roku do lutego 2006 roku w kwocie 24.373,69 zł, z tytułu odsetek za zwłokę w kwocie 16.978,00 zł, na ubezpieczenie zdrowotne za okres od grudnia 2005 roku do lutego 2006 roku w kwocie 6.162,04 zł, z tytułu odsetek za zwłokę w kwocie 4.288,00 zł, na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za okres od grudnia 2005 roku do lutego 2006 roku kwotę 2.283,35 zł, z tytułu odsetek za zwłokę w kwocie 1590 zł.

W odwołaniu od decyzji K. M. domagała się jej zmiany i orzeczenia, że nie odpowiada solidarnie z E. S. i W. S. całym swoim majątkiem za zadłużenie spółdzielni z tytułu nieopłaconych składek.

E. S. w swoim odwołaniu wnosiła o uchylenie decyzji, zaś W. S. wnosił o zmianę decyzji, wskazując, że zgłoszenie wniosku o ogłoszenie upadłości Spółdzielni nastąpiło w odpowiednim czasie.

W odpowiedzi na złożone odwołania pozwany organ rentowy wnosił o ich oddalenie oraz o solidarne zasądzenie od skarżących kosztów procesu według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy w Siedlcach po połączeniu wymienionych wyżej spraw do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia wyrokiem z dnia 17 grudnia 2012 roku oddalił odwołania.

Od wyroku tego apelacje złożyli wnioskodawcy. Sąd Apelacyjny w Lublinie wyrokiem z dnia 3 kwietnia 2013 roku uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji.

W uzasadnieniu swojego rozstrzygnięcia Sąd odwoławczy wskazał między innymi, że poza sferą rozważań Sądu pierwszej instancji znalazła się kwestia rozumienia „właściwego czasu” w jakim powinien być złożony wniosek o ogłoszenie upadłości spółdzielni, jak też kwestia obowiązków ciążących na zarządzie spółdzielni w zakresie zgłoszenia wniosku o upadłość. W tym przedmiocie, zdaniem Sądu Apelacyjnego, należało odwołać się do regulacji ustawy z dnia 16 września 1982 roku – Prawo spółdzielcze (tekst jednolity: Dz.U. z 2003 roku, Nr 188, poz. 1848 ze zm.). Sąd odwoławczy wskazał, że Sąd Okręgowy pomijając powołane regulacje Prawa spółdzielczego, które stosownie do treści jego art. 137 stanowią regulację szczególną do przepisów Prawa upadłościowego, nie dokonał ustaleń pozwalających na ich zastosowanie. Fakt ten powodował, według Sądu Apelacyjnego, konieczność przeprowadzenia w całości postępowania dowodowego, a w konsekwencji konieczność uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji. W wytycznych skierowanych do Sądu pierwszej instancji, Sąd odwoławczy zalecił zobowiązanie wnioskodawców do przedstawienia sprawozdań finansowych pozwalających na ustalenie daty zaistnienia niewypłacalności spółdzielni w rozumieniu określonym w art. 130 § 2 ustawy Prawo spółdzielcze, t.j. w jakiej dacie ogólna wartość aktywów spółdzielni nie wystarczała jej na zaspokojenie wszystkich zobowiązań oraz do złożenia protokołów walnego zgromadzenia spółdzielni zwołanego przez zarząd, na którego porządku obrad zamieszczona była sprawa dalszego istnienia spółdzielni. Nadto Sąd drugiej instancji zaznaczył, że w razie konieczności Sąd Okręgowy dopuści dowód z opinii biegłego z zakresu księgowości w celu ustalenia daty zaistnienia niewypłacalności spółdzielni (aktywa nie wystarczały na zaspokojenie wszystkich zobowiązań).

Po ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Okręgowy w Siedlcach wyrokiem z dnia 26 września 2013 roku zmienił zaskarżoną decyzję i ustalił, że W. S., K. M. i E. S. jako członkowie zarządu (...) Zakładów (...) w S. nie odpowiadają za zadłużenie Spółdzielni z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenie społeczne, ubezpieczenie zdrowotne oraz Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za okres od grudnia 2005 roku do lutego 2006 roku.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że (...) Zakłady (...) w S. prowadziła działalność w zakresie produkcji gier i zabawek. Spółdzielnia została w dniu 11 października 2001 roku zarejestrowana w Krajowym Rejestrze Sądowym pod nr (...). Zarząd (...) Zakładów (...) w S. w dniu 17 marca 2006 roku złożył do Sądu Rejonowego w Siedlcach wniosek o ogłoszenie upadłości obejmującej likwidację majątku upadłego.

Postanowieniem z dnia 10 kwietnia 2006 roku Sąd Rejonowy w Siedlcach ogłosił upadłość (...) Zakładów (...) w S..

Z dniem 26 marca 2008 roku Spółdzielnia została wykreślona z Krajowego Rejestru Sądowego. Egzekucja należności z tytułu składek z majątku spółki była bezskuteczna, z uwagi na postanowienie Sądu Rejonowego w Siedlcach z dnia 23 stycznia 2008 roku o stwierdzeniu zakończenia postępowania upadłościowego. W tej sytuacji ZUS z urzędu wszczął postępowanie w zakresie orzeczenia o odpowiedzialności członków zarządu spółdzielni (...), W. S. i K. M. za zobowiązania Spółdzielni.

E. S. została wpisana w KRS jako członek zarządu Spółdzielni w dniu 11 października 2001 roku. Z odpisu KRS wynika, że od 1 grudnia 2004 roku do 26 marca 2008 roku E. S. pełniła funkcję prezesa zarządu Spółdzielni.

W. S. został wpisany w KRS jako członek zarządu Spółdzielni w dniu 11 października 2001 roku. Z odpisu KRS wynika, że od 19 lipca 2006 roku do 26 marca 2008 roku W. S. pełnił funkcję wiceprezesa zarządu Spółdzielni.

K. M. od 19 lipca 2004 roku pełniła w Spółdzielni funkcję członka zarządu do 26 marca 2008 roku.

Sąd Okręgowy wskazał, że na dzień 27 czerwca 2005 roku wystąpiła sytuacja, że aktywa Spółdzielni nie wystarczały na pokrycie jej zobowiązań i zarząd miał obowiązek, po uzyskaniu akceptacji, walnego zgromadzenia, złożyć wniosek o upadłość Spółdzielni. W tym też dniu z uwagi na trudną sytuację finansową Spółdzielni, jej zarząd poddał pod głosowanie walnego zgromadzenia wniosek o wyrażenie zgody na postawienie Spółdzielni w stan likwidacji. Członkowie walnego zgromadzenia uchwałą z dnia 27 czerwca 2005 roku nie wyrazili zgody na postawienie Spółdzielni w stan likwidacji. Sąd podniósł, że względu na chorobę głównej księgowej D. K., trwającą od listopada 2005 roku do marca 2006 roku, zarząd Spółdzielni złożył wniosek o ogłoszenie upadłości dopiero 20 marca 2006 roku. D. K. miała bowiem sporządzić sprawozdanie finansowe, podlegające załączeniu do wniosku o ogłoszenie upadłości.

Jako podstawę powyższych ustaleń Sąd pierwszej instancji wskazał zeznania wnioskodawców, zeznania świadka B. K., dokumenty zamieszczone na k. 8-13, 32, 37, 116, opinię biegłej księgowej, akta VGU5/06 Sądu Rejonowego w Siedlcach, statut Spółdzielni, dokumenty zgromadzone w aktach ZUS.

W tak ustalonym stanie faktycznym, Sąd Okręgowy uznał, że odwołania wnioskodawców są uzasadnione. Zgodnie bowiem z treścią art. 116 § 1 ustawy z 27 sierpnia 1997 roku Ordynacja podatkowa (Dz.U. z 2005r., nr 8, poz. 60) za zaległości podatkowe spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w organizacji, spółki akcyjnej lub spółki akcyjnej w organizacji odpowiadają solidarnie całym swoim majątkiem członkowie jej zarządu, jeżeli egzekucja z majątku spółki okazała się w całości lub w części bezskuteczna, a członek zarządu:

1)nie wykazał, że: a) we właściwym czasie zgłoszono wniosek o ogłoszenie upadłości lub wszczęto postępowanie zapobiegające ogłoszeniu upadłości (postępowanie układowe) albo b) niezgłoszenie wniosku o ogłoszenie upadłości lub niewszczęcie postępowania zapobiegającego ogłoszeniu upadłości (postępowania układowego) nastąpiło bez jego winy;

2)nie wskazuje mienia spółki, z którego egzekucja umożliwi zaspokojenie zaległości podatkowych spółki w znacznej części.

Z kolei w myśl art. 116a wskazanej ustawy, za zaległości podatkowe innych osób prawnych niż wymienione w art. 116 odpowiadają solidarnie całym swoim majątkiem członkowie organów zarządzających tymi osobami. Przepis art. 116 stosuje się odpowiednio.

Odnosząc powyższe uregulowania do stanu faktycznego sprawy, Sąd Okręgowy stwierdził, że wnioskodawcy pełnili funkcje członków zarządu upadłej Spółdzielni, a zatem ich obowiązek w zakresie odpowiedzialności za zaległości z tytułu składek realizuje się na podstawie cytowanego art. 116a Ordynacji podatkowej.

W tej sytuacji, zdaniem Sądu, ustalić należało, czy zaistniały przesłanki egzoneracyjne określone w art. 116 Ordynacji podatkowej. W tym zakresie, zdaniem Sądu, należy odwołać się do zapisów ustawy z dnia 16 września 1982 roku – Prawo spółdzielcze (tekst jednolity: Dz.U. z 2003 roku, Nr 188, poz. 1848 ze zm.). Zgodnie z przepisami wskazanej ustawy zawartymi w dziale poświęconym upadłości, ogłoszenie upadłości spółdzielni następuje w razie jej niewypłacalności (art. 130 § 1). Jeżeli według sprawozdania finansowego spółdzielni ogólna wartość jej aktywów nie wystarcza na zaspokojenie wszystkich zobowiązań, zarząd powinien niezwłocznie zwołać walne zgromadzenie, na którego porządku obrad zamieszcza sprawę dalszego istnienia spółdzielni (art. 130 § 2). Pomimo niewypłacalności spółdzielni walne zgromadzenie może podjąć uchwałę o dalszym istnieniu spółdzielni, jeżeli wskaże środki umożliwiające wyjście jej ze stanu niewypłacalności (art. 130 § 3). W razie podjęcia przez walne zgromadzenie uchwały o postawieniu spółdzielni w stan upadłości, zarząd spółdzielni obowiązany jest niezwłocznie zgłosić do sądu wniosek o ogłoszenie upadłości (art. 130 § 4).

W dalszej kolejności Sąd pierwszej instancji powołał wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 maja 2010 roku, I CSK 480/09 (LEX nr 589811), gdzie stwierdzono, że „obowiązek zarządu spółdzielni niezwłocznego zgłoszenia do sądu wniosku o ogłoszenie jej upadłości staje się aktualny dopiero w razie podjęcia przez walne zgromadzenie uchwały o postawieniu spółdzielni w stan upadłości”. Konkludując powyższe rozważania Sąd Okręgowy uznał, że przesłanką zwalniającą członków zarządu spółdzielni od odpowiedzialności za zaległe składki będzie już zwołanie walnego zgromadzenia celem przedstawienia sytuacji finansowej spółdzielni i podjęcia uchwały zobowiązującej zarząd do złożenia wniosku o upadłość.

Sąd pierwszej instancji wskazał, że z protokołu walnego zgromadzenia Spółdzielni z dnia 27 czerwca 2005 roku wynika, że zarząd zwołał walne zgromadzenie celem przedstawienia jego członkom sytuacji finansowej Spółdzielni i likwidacji (...) Zakładów (...). Wynika to również z zeznań wnioskodawców i świadka B. K., którym Sąd dał wiarę. Sąd Okręgowy podkreślił, że jego zdaniem, wnioskodawcy nie rozróżniali sytuacji w jakiej można postawić spółdzielnię w stan likwidacji, a w jakiej w stan upadłości.

Sąd przyznał jednocześnie, że niewątpliwie jest, iż z przepisów Prawa spółdzielczego jednoznacznie wynika, że skutkiem niewypłacalności spółdzielni powinno być postawienie jej w stan upadłości. Likwidacja natomiast następuje z innych, wymienionych w art. 113 Prawa spółdzielczego, przyczyn. Dlatego, zdaniem Sądu Okręgowego, wnioskodawcy przedstawiając walnemu zgromadzeniu sytuację finansową Spółdzielni w istocie dążyli do jej upadłości, ponieważ zaprzestanie działalności spółdzielni na skutek likwidacji nie ma bezpośredniego związku z jej sytuacją finansową. Jak wynika z opinii biegłej A. D. ostateczny termin w jakim aktywa Spółdzielni nie wystarczały na pokrycie wszystkich jej zobowiązań nastąpił w dniu 27 czerwca 2005 roku. Sąd dał wiarę opinii biegłej, ponieważ jest logiczna, spójna i opiera się na analizie zgromadzonych w aktach sprawy dokumentach finansowych Spółdzielni. Organ rentowy nie zgłosił zastrzeżeń do opinii. W związku z tym Sąd uznał okoliczności stwierdzone przez biegłą za przyznane.

Reasumując powyższe, Sąd Okręgowy stwierdził, że decyzja walnego zgromadzenia Spółdzielni o nie podjęciu uchwały zobowiązującej Zarząd (...) Zakładów (...) do złożenia wniosku o upadłość zwalnia członków zarządu od ponoszenia winy za nie złożenie takiego wniosku w odpowiednim terminie. Zarząd, zdaniem Sądu, w odpowiednim terminie zwołał walne zgromadzenie.

Odnosząc się do powoływanych przez wnioskodawczynię K. M. okoliczności dotyczących choroby i śmierci jej syna jako okoliczności uwalniających ją od odpowiedzialności, Sąd wskazał, że nie mają one znaczenia dla rozstrzygnięcia rozpoznawanej sprawy ponieważ zdarzenia te miały miejsce po dniu 27 czerwca 2005 roku. Z tych względów i na mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. Sąd Okręgowy orzekł jak w wyroku.

Apelację od tego wyroku złożył Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.. Zaskarżając wyrok w całości zarzucił mu:

1. naruszenie przepisów postępowania, w szczególności: art. 233 § 1 k.p.c. poprzez niezgodne z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego ustalenia faktyczne polegające na przyjęciu, że celem walnego zgromadzenia (...) Zakładów (...) w S. z dnia 27 czerwca 2005 roku było postawienie (...) Zakładów (...) w S. w stan upadłości:

2. naruszenie prawa materialnego, a w szczególności art. 116 § 1 pkt a i b w zw. z art. 116a ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku Ordynacja podatkowa (t.j.: Dz.U z 2012 roku, poz. 749 ze zm.) w zw. z art. 130 § 1 ustawy z dnia 16 września 1982 roku Prawo spółdzielcze (t.j.: Dz.U. z 2003 roku, Nr 188, poz. 1848 ze zm.) poprzez błędną wykładnię tych przepisów i przyjęcie, że nie istnieją przesłanki do orzeczenia solidarnej odpowiedzialności całym swoim majątkiem E. S., W. S. i K. M. jako członków zarządu (...) Zakładów (...) w S. za zadłużenie spółdzielni z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne oraz Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych od miesiąca grudnia 2005 roku do miesiąca lutego 2006 roku z powodu zwołania we właściwym czasie, to jest w dniu 27 czerwca 2005 roku walnego zgromadzenia spółdzielni, którego przedmiotem według porządku obrad była kwestia likwidacji (...) Zakładów (...) w S., co równoznaczne jest ze zgłoszeniem wniosku o ogłoszenie upadłości lub wszczęciem postępowania zapobiegającego ogłoszeniu upadłości (postępowanie układowe).

Wskazując na powyższe zarzuty apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołań E. S., W. S. i K. M. od decyzji Zakładu z dnia 14 grudnia 2011 roku oraz zasądzenie od odwołujących na rzecz organu rentowego kosztów postępowania według norm przepisanych za pierwszą i drugą instancję.

W uzasadnieniu apelacji skarżący podniósł między innymi, że Sąd popełnił błąd subsumpcji z powodu niewłaściwego rozumienia przesłanek do otwarcia postępowania likwidacyjnego i upadłościowego. Mianowicie przepis art. 113 § 1 ustawy z dnia 16 września 1982 roku Prawo spółdzielcze stanowi, że spółdzielnia przechodzi w stan likwidacji: 1) z upływem okresu, na który, w myśl statutu, spółdzielnię utworzono; 2) wskutek zmniejszenia się liczby członków poniżej wskazanej w statucie lub w ustawie, jeżeli spółdzielnia w terminie jednego roku nie zwiększy liczby członków do wymaganej wielkości; 3) wskutek zgodnych uchwał walnych zgromadzeń zapadłych większością 3/4 głosów na dwóch kolejno po sobie następujących walnych zgromadzeniach, w odstępie co najmniej dwóch tygodni. Z kolei przesłanki ogłoszenia upadłości określone zostały w art. 130 § 1 wymienionej ustawy, zgodnie z którym ogłoszenie upadłości spółdzielni następuje w razie jej niewypłacalności.

W tej sytuacji, zdaniem apelanta, nie można zgodzić się z Sądem pierwszej instancji, że odwołujący nie rozróżniali sytuacji w jakiej można postawić spółdzielnię w stan likwidacji a w jakiej w stan upadłości i w efekcie ustalenia, że spełnili warunki pozwalające uwolnić ich od odpowiedzialności określonej zaskarżoną decyzją. **Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:**

Apelacja jest zasadna albowiem jej zarzuty okazały się całkowicie usprawiedliwione.

W stanie faktycznym rozpoznawanej sprawy istota sporu sprowadzała się do oceny, czy wnioskodawcy jako członkowie zarządu (...) Zakładów (...) w S. ponoszą odpowiedzialność za zaległości spółdzielni z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne oraz FP i FGŚP wskazane w zaskarżonej decyzji.

Warunki tej odpowiedzialności określone zostały w treści art. 116 § 1 i 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku - Ordynacja podatkowa, który to przepis znajduje zastosowanie w związku z art. 116a ustawy i w zw. z art. 31 i 32 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585 ze zm.).

W sprawie niewątpliwym jest, że wnioskodawcy należą do kręgu osób wymienionych w art. 116a ustawy Ordynacja podatkowa, zgodnie z którym „za zaległości podatkowe innych osób prawnych niż wymienione w art. 116 odpowiadają solidarnie całym swoim majątkiem członkowie organów zarządzających tymi osobami. Przepis art. 116 stosuje się odpowiednio”. Cytowany przepis wprowadzony został od 1 stycznia 2003 roku na mocy ustawy z dnia 12 września 2002 roku o zmianie ustawy - Ordynacja podatkowa oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 169, poz. 1387) rozszerzając krąg osób ponoszących odpowiedzialność za zaległości składkowe (osób trzecich). Jednocześnie w myśl art. 21 wskazanej ustawy zmieniającej, do odpowiedzialności podatkowej osób trzecich z tytułu zaległości

podatkowych powstałych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy stosuje się przepisy Ordynacji podatkowej w brzmieniu obowiązującym przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy.

Oznacza to, że członkowie organów zarządzających osobami prawnymi innymi niż wymienione w art. 116 Ordynacji podatkowej odpowiadają wyłącznie za zaległości podatkowe (składkowe) powstałe od 1 stycznia 2003 roku.

W stanie faktycznym sprawy okres objęty zaskarżoną decyzją dotyczy zaległości powstałych w okresie od grudnia 2005 roku do lutego 2006 roku, a więc po wskazanej wyżej dacie 1 stycznia 2003 roku. Poza sporem także pozostaje fakt, że zaskarżona decyzja wydana została w terminie określonym w art. 118 § 1 Ordynacji podatkowej w myśl, którego nie można wydać decyzji o odpowiedzialności podatkowej osoby trzeciej, jeżeli od końca roku kalendarzowego, w którym powstała zaległość podatkowa, upłynęło 5 lat.

Dodatkowo nadmienić należy, że przeszkodą dla ustalenia omawianej odpowiedzialności za zaległości składkowe nie jest likwidacja spółdzielni i wykreślenie jej z Krajowego Rejestru Sądowego dokonane z datą 26 marca 2008 roku oraz brak pełnienia przez wnioskodawców funkcji osób zarządzających w dacie wydania zaskarżonych decyzji. Przypomnieć w tym miejscu należy, że problematyka ta była przedmiotem rozważań Sądu Najwyższego, który w uchwale z dnia 15 października 2009 roku, I UZP 3/09 (LEX nr 522965) stwierdził, że „1. Za zaległości spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne oraz składek na Fundusz Pracy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych i na ubezpieczenie zdrowotne członkowie jej zarządu ponoszą odpowiedzialność także wówczas, gdy decyzja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych orzekająca o tej odpowiedzialności została wydana po wykreśleniu spółki z Krajowego Rejestru Sądowego (art. 116 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa, jednolity tekst: Dz.U. z 2005 r. Nr 8, poz. 60 ze zm., w związku z art. 31 i art. 32 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, jednolity tekst: Dz.U. z 2007 r. Nr 11, poz. 74 ze zm.)...”.

W konsekwencji zasadnicze znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy posiada ocena dokonanych ustaleń faktycznych w kontekście zasad odpowiedzialności określonych w art. 116 ust. 1 i 2 ustawy ordynacja podatkowa. Wymieniony przepis w § 1 stanowi, że za zaległości podatkowe spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w organizacji, spółki akcyjnej lub spółki akcyjnej w organizacji odpowiadają solidarnie całym swoim majątkiem członkowie jej zarządu, jeżeli egzekucja z majątku spółki okazała się w całości lub w części bezskuteczna, a członek zarządu: 1) nie wykazał, że: a) we właściwym czasie zgłoszono wniosek o ogłoszenie upadłości lub wszczęto postępowanie zapobiegające ogłoszeniu upadłości (postępowanie układowe) albo b) niezgłoszenie wniosku o ogłoszenie upadłości lub niewszczęcie postępowania zapobiegającego ogłoszeniu upadłości (postępowania układowego) nastąpiło bez jego winy;

2) nie wskazuje mienia spółki, z którego egzekucja umożliwi zaspokojenie zaległości podatkowych spółki w znacznej części.

Z kolei zgodnie z unormowaniem § 2 tego przepisu, odpowiedzialność członków zarządu obejmuje zaległości podatkowe z tytułu zobowiązań, których termin płatności upływał w czasie pełnienia przez nich obowiązków członka zarządu.

Jak wynika zatem z treści cytowanego unormowania, przesłankami pozytywnymi, od których zaistnienia uzależniona jest możliwość orzeczenia o odpowiedzialności członka zarządu za zaległości składkowe osoby prawnej, jest pełnienie funkcji członka zarządu w czasie powstania zaległości oraz bezskuteczność egzekucji przeciwko osobie prawnej. Przesłankami negatywnymi, t.j. przesłankami, których zaistnienie zwalnia z tej odpowiedzialności są: zgłoszenie wniosku o upadłość lub wszczęcie postępowania układowego we właściwym czasie lub niezgłoszenie wniosków o wszczęcie tych postępowań bez winy członka zarządu lub wskazanie mienia spółki, z którego egzekucja umożliwi zaspokojenie zaległości podatkowych spółki w znacznej części.

W rozpoznawanej sprawie spełnienie pozytywnej przesłanki odpowiedzialności jaką jest pełnienie funkcji członka zarządu w okresie w jakim upływał termin płatności zobowiązań z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne i Fundusz Pracy oraz Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, nie było

przedmiotem sporu. Jak wynika z zapisów dokonanych w Krajowym Rejestrze Sądowym oraz uchwał rady nadzorczej spółdzielni (k.257-259 a.r.), E. S. z datą 11 października 2001 roku została wpisana jako członek zarządu, a od 1 grudnia 2004 roku pełniła funkcję prezesa zarządu. W. S. został wpisany do rejestru jako członek zarządu z datą 11 października 2001 roku, zaś od 19 lipca 2004 roku dodatkowo pełnił funkcję wiceprezesa zarządu. K. M. jako członek zarządu została wpisana do KRS-u z datą 19 lipca 2004 roku. Wskazane wyżej funkcje wnioskodawcy faktycznie pełnili do dnia ogłoszenia upadłości spółdzielni, to jest do dnia 10 kwietnia 2006 roku, co przyznali w trakcie toczącego się postępowania.

Podobnie poza sporem pozostawało spełnienie drugiej przesłanki pozytywnej wynikającej z cytowanego wyżej przepisu art. 116 § 1 ustawy Ordynacja podatkowa, a mianowicie bezskuteczności egzekucji. Jest bowiem niewątpliwym, że postanowieniem z dnia 10 kwietnia 2006 roku Sąd Rejonowy w Siedlcach (sygn. akt V GU 5/06) ogłosił upadłość (...) Zakładów (...) w S. obejmującą likwidację majątku upadłego. Niespornym także pozostaje fakt, iż w trakcie tego postępowania upadłościowego Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. zaspokojony został w ok. 5% swoich zabezpieczonych wcześniej wierzytelności. Następnie postanowieniem z dnia 23 stycznia 2008 roku wskazany wyżej Sąd Rejonowy w Siedlcach stwierdził zakończenie postępowania upadłościowego (...) Zakładów (...) w S. (postanowienie w aktach ZUS).

W zaistniałym zatem stanie rzeczy zachodzi bezskuteczność egzekucji odnośnie pozostałych należności Zakładu z tytułu nieopłaconych przez spółdzielnię składek, wskazanych w zaskarżonej decyzji, a których wysokość nie była przez wnioskodawców kwestionowana. Sąd Apelacyjny podziela w pełni pogląd Sądu Najwyższego wyrażony, na tle analogicznej sytuacji faktycznej, w wyroku z dnia 19 sierpnia 2009 roku, III UK 14/09 (LEX nr 785140), że „Pojęcie bezskutecznej egzekucji, o której mowa w art. 116 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa (jednolity tekst: Dz.U. z 2005 r. Nr 8, poz. 60 ze zm.) w związku z art. 31 i 32 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585 ze zm.) obejmuje również niezaspokojenie zaległości składkowych w postępowaniu upadłościowym zakończonym likwidacją spółki”.

Spór, jaki zaistniał w rozpoznawanej sprawie dotyczył natomiast istnienia przesłanek egzoneracyjnych, t.j. przesłanek uwalniających wnioskodawców od omawianej odpowiedzialności za zaległości składkowe spółdzielni, określonych w art. 116 § 1 pkt 1 lit. a i b ustawy Ordynacja podatkowa, co prawidłowo przyjął Sąd pierwszej instancji. Stosownie do treści wymienionego przepisu, członek zarządu spółdzielni ponosi wskazaną wyżej odpowiedzialność w sytuacji, gdy nie wykazał, że: a) we właściwym czasie zgłoszono wniosek o ogłoszenie upadłości lub wszczęto postępowanie zapobiegające ogłoszeniu upadłości (postępowanie układowe) albo b) niezgłoszenie wniosku o ogłoszenie upadłości lub niewszczęcie postępowania zapobiegającego ogłoszeniu upadłości (postępowania układowego) nastąpiło bez jego winy;

Prawidłowo zatem Sąd pierwszej instancji dokonując ustaleń w spornym zakresie odwołał się do przepisów ustawy Prawo spółdzielcze. Dla określenia bowiem „czasu właściwego” na zgłoszenie wniosku o upadłość spółdzielni, zasadnicze znaczenie posiada ustalenie obowiązków ciążących na członkach zarządu spółdzielni w zakresie tego wniosku.

Dotyczący przedmiotowej materii przepis art. 130 ustawy z dnia 16 września 1982 roku - Prawo spółdzielcze (tekst jednolity: Dz.U. z 2003 roku, Nr 188, poz. 1848 ze zm.) w § 1 stanowi, że „ogłoszenie upadłości spółdzielni następuje w razie jej niewypłacalności”. W § 2 z kolei postanawia się, że „jeżeli według sprawozdania finansowego spółdzielni ogólna wartość jej aktywów nie wystarcza na zaspokojenie wszystkich zobowiązań, zarząd powinien niezwłocznie zwołać walne zgromadzenie, na którego porządku obrad zamieszcza sprawę dalszego istnienia spółdzielni”. Pomimo niewypłacalności spółdzielni walne zgromadzenie może podjąć uchwałę o dalszym istnieniu spółdzielni, jeżeli wskaże środki umożliwiające wyjście jej ze stanu niewypłacalności (art. 130 § 3 ustawy). W razie podjęcia przez walne zgromadzenie uchwały o postawieniu spółdzielni w stan upadłości, zarząd spółdzielni zobowiązany jest niezwłocznie zgłosić do sądu wniosek o ogłoszenie upadłości (art. 130 § 4 ustawy).

Treść cytowanych przepisów, jak stwierdził to Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 15 lipca 2011 roku, sygn. akt I UK 325/10 (LEX nr 949020), pozwala przyjąć, że „obowiązki zarządu sprowadzają się do zwołania we właściwym czasie walnego zgromadzenia (po stwierdzeniu, że ogólna wartość aktywów nie pozwala na zaspokojenie wszystkich zobowiązań) oraz do niezwłocznego zgłoszenia wniosku do sądu o ogłoszenie upadłości. Dopiero uchybienie tym obowiązkom przez zarząd może uzasadniać stwierdzenie, że niezgłoszenie wniosku o ogłoszenie upadłości nastąpiło z winy jego członków art. 116 § 1 pkt 1 lit. b o.p.)”.

Odnosząc powyższe rozważania prawne do stanu faktycznego sprawy, nie można, zdaniem Sądu Apelacyjnego, zaakceptować stanowiska Sądu pierwszej instancji jakoby wnioskodawcy nie ponosili winy za niezłożenie wniosku o ogłoszenie upadłości Spółdzielni w odpowiednim terminie, a tym samym zwolnili się od odpowiedzialności wskazanej zaskarżoną decyzją. Dokonane przez Sąd Okręgowy w omawianym zakresie ustalenia faktyczne mają całkowicie dowolny charakter, nie znajdują jakiegokolwiek uzasadnienia w materiale dowodowym sprawy, a tym samym naruszają określoną treścią art. 233 § 1 k.p.c. zasadę swobodnej oceny dowodów, co trafnie podnosi apelacja.

Jak wynika bowiem z niekwestionowanej w tej części przez strony opinii biegłej z zakresu księgowości, data 27 czerwca 2005 roku wskazuje ostateczny moment, w którym aktywa Spółdzielni nie wystarczały na zaspokojenie wszystkich zobowiązań. Oznacza to, że data ta stanowiła „czas właściwy” na zgłoszenie wniosku o upadłość spółdzielni i w konsekwencji, stosownie do treści omówionego wyżej art. 130 § 2 ustawy Prawo spółdzielcze, w tej dacie wnioskodawcy jako członkowie zarządu winni zwołać walne zgromadzenie, na którego porządku obrad zamieszczona byłaby sprawa dalszego istnienia spółdzielni. Wypełnienie tego obowiązku jest bowiem niezbędnym warunkiem uwolnienia się przez zarząd spółdzielni od odpowiedzialności za zaległości składkowe.

W rozpoznawanej sprawie zebrany materiał dowodowy, w ocenie Sądu Apelacyjnego, wbrew stanowisku Sądu Okręgowego, nie pozwala przyjąć, że wnioskodawcy wykazali aby niezgłoszenie wniosku o ogłoszenie upadłości spółdzielni nastąpiło bez ich winy.

Z kserokopii protokołu komisji uchwał i wniosków nadzwyczajnego walnego zgromadzenia (...) Zakładów (...) w S. z dnia 27 czerwca 2005 roku (k.4), w którym zawarte zostało stwierdzenie „po omówieniu sytuacji Spółdzielni proponuję Walnemu Zgromadzeniu podjęcie uchwały postawienia Spółdzielni w stan likwidacji”, wynika, że zgłoszona została propozycja postawienia spółdzielni w stan likwidacji. Wniosek tej treści rozpoznany został uchwałą Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia postanawiającą „nie postawić Spółdzielni w stan likwidacji”. Na ogólną liczbę 29 członków, w zgromadzeniu uczestniczyło 27 członków, za przyjęciem uchwały głosowało 16 członków, przeciw uchwale głosowało 11 członków.

Treść przywołanych dokumentów, w ocenie Sądu odwoławczego, jednoznacznie wskazuje, że przedmiotem obrad walnego zgromadzenia w dniu 27 czerwca 2005 roku była sytuacja Spółdzielni, rozważana w kontekście wniosku o postawienie jej w stan likwidacji. Całkowicie nieuzasadnione jest przekonanie Sądu pierwszej instancji, że wnioskodawcy nie rozróżniali sytuacji, w jakiej można postawić spółdzielnię w stan likwidacji, a w jakiej w stan upadłości oraz, że przedstawiając walnemu zgromadzeniu sytuację finansową Spółdzielni w istocie dążyli do jej upadłości. Przedmiotowe stanowisko Sądu Okręgowego pozostaje w całkowitej sprzeczności z treścią uchwały walnego zgromadzenia z dnia 27 czerwca 2005 roku oraz z wynikami głosowania, które wskazują, że wnioskodawcy posiadali wiedzę odnośnie istoty upadłości i likwidacji spółdzielni.

Zauważyć bowiem należy, że stosownie do treści art. 113 § 1 pkt 3 ustawy Prawo spółdzielcze, spółdzielnia przechodzi w stan likwidacji wskutek zgodnych uchwał walnych zgromadzeń zapadłych większością 3/4 głosów na dwóch kolejno po sobie następujących walnych zgromadzeniach, w odstępie co najmniej dwóch tygodni. Jak wynika z przywołanej wyżej treści uchwały z 27 czerwca 2005 roku, niepostawienie Spółdzielni w stan likwidacji było konsekwencją wyników głosowania członków walnego zgromadzenia, a mianowicie niezyskaniem wymaganej kwalifikowanej większości głosów. Tego rodzaju większość nie jest natomiast wymagana przy podejmowaniu uchwał dotyczących postawienia spółdzielni w stan upadłości (art. 130 ustawy i § 45 pkt 2 Statutu). Oznacza to, że stosownie do unormowania art. 41§ 2 ustawy, uchwały podejmowane są zwykłą większością głosów w obecności co najmniej połowy uprawnionych do

głosowania. Gdyby zatem wnioskodawcy „dążyli” do upadłości Spółdzielni, to przy takim wyniku głosowania podjęta zostałaby uchwała uwzględniająca wniosek.

Ustalenie Sądu pierwszej instancji odnośnie braku rozróżnienia przez wnioskodawców istoty likwidacji i upadłości spółdzielni, pozostaje w sprzeczności z treścią złożonych przez nich odwołań, a z których to wyraźnie wynika, że posiadali wiedzę we wskazanym wyżej przedmiocie. I tak wnioskodawczyni K. M. wskazała (odwołanie – k.4), że w czerwcu 2005 roku zarząd spółdzielni zwołał nadzwyczajne walne zgromadzenie w przedmiocie postawienia spółdzielni w stan likwidacji. „W tym czasie spółdzielnia miała bowiem trudną sytuację finansową, ale nie zachodziły jeszcze przesłanki do ogłoszenia jej upadłości”. Analogiczne stwierdzenie zawarte zostało w odwołaniu złożonym przez wnioskodawcę W. S.. Podobne stwierdzenia zawiera też odwołanie wnioskodawczyni E. S.. O propozycji podjęcia uchwał zmierzających do likwidacji spółdzielni w 2005 roku wnioskodawcy wspominają w uzasadnieniu wniosku o ogłoszenie upadłości.

Niezależnie od powyższego podnieść należy, że wskazywany przez Sąd pierwszej instancji ewentualny brak wiedzy wnioskodawców odnośnie omawianych instytucji, nie jest okolicznością uwalniającą ich od odpowiedzialności za zaistniałe zaległości z tytułu składek.

Reasumując powyższe uznać należało, iż zasadny jest zarzut apelacji dotyczący naruszenia prawa materialnego, co w rezultacie powodować musiało zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołań wnioskodawców.

Z tych względów i z mocy art. 386 § 1 kpc Sąd Apelacyjny orzekł jak w wyroku, o kosztach orzekając w myśl zasad określonych w art. 98 § 1 k.p.c. i 105 § 2 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. oraz na podstawie § 6 i § 12 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U. Nr 163, poz. 1349 ze zm.).